

Willy Toledo: “L’esquerra espanyola no ha sabut aprofitar la situació a Catalunya per debilitar el règim que ens oprimeix a tots”

Actor, madrileny, polèmic, irreverent i obertament comunista. Guillermo Toledo (Madrid, 1970), àlies 'Willy', ha passat de ser nominat als Goya i aparèixer en algunes de les sèries amb més èxit a ser vetat al cinema i a la televisió pel seu activisme i opinions polítiques. D'això en fa sis anys, però segueix gaudint de la seva professió al teatre, on les grans productores no hi tenen mà. Aquests dies se'l pot veure al Teatre Lliure de Barcelona, a l'obra 'El sistema solar', de la peruana Mariana de Althaus. Les entrades ja fa temps que s'han esgotat.

Text: Homera Rosetti / Fotos: Ivan Giménez

Com et tracta Barcelona?

Doncs com sempre. Molt bé. Fa uns 20 anys que vinc a Barcelona. La primera vegada que vaig venir va ser l'any 1991, amb 21 anys, a veure un concert d'AC/DC i de Metallica a l'Estadi Olímpic. Des de llavors hem vingut un munt amb el teatre: amb [Animalario](#), primer, i amb el [Teatro de Barrio](#), després. I jo em sento com a casa aquí. M'agrada molt la ciutat. I ara, des de la meua postura respecte al Procés, Catalunya m'estima.

Què és el que més li crida l'atenció a un madrileny com tu del procés català?

És una paradoxa que els únics polítics electes presos en aquest país són de la socialdemocràcia capitalista o directament de la dreta reaccionària, com són ERC i el PDECat. En canvi, els que es diuen a si mateixos progressistes o comunistes segueixen a les seves poltrones sense que el règim els hagi tocat un pèl. Crec que això és per reflexionar... què està fent l'esquerra en aquest país?

Creus que l'esquerra espanyola hauria de donar suport a la independència de Catalunya?

A mi la independència m'importa el mateix que la unitat d'Espanya: absolutament res. Dono suport al dret a l'autodeterminació, això sí. El problema dels que diuen liderar l'esquerra espanyola és que no han sabut aprofitar aquesta conjuntura política per debilitar el règim que ens oprimeix a tots: catalans, gallecs o extremenys. Segueixen cobrant els seus sous i no han convocat ni una sola manifestació per, com a mínim, denunciar la repressió a cops de pilota de goma que està patint el poble català. Jo deia a l'octubre passat a Madrid: “Va! Aprofitem i sortim a manifestar-nos al carrer, que no hi ha “piolins”, tots són a Catalunya ... El carrer és nostre!”. Però res.

I els “ajuntaments del canvi”? Estan canviant alguna cosa?

A Madrid, el Sindicat de Manters ha denunciat que la persecució s'ha redoblat amb l'arribada de

Manuela Carmena al consistori. L'Ajuntament de Madrid està sent un desastre absolut. S'estan posicionant contínuament amb el poder. Manuela Carmena governa a cop d'editorial d'El País'. I dins d'Ahora Madrid hi ha una divisió enorme entre l'esquerra i la socialdemocràcia del règim. Jo dubto que Ahora Madrid sobrevisqui per a les eleccions que vénen. Hauran d'inventar una altra cosa. Van arribar al poder perquè molta gent de l'esquerra vam decidir votar-los amb el nas tapat. Però a alguns ja ens han perdut; a mi, a la primera setmana, des del tema de Guillermo Zapata i els titellaires. Ada Colau, en les seves declaracions públiques com a mínim, és bastant més radical que Manuela Carmena. Hi ha una diferència òbvia. I és que Colau ha trepitjat els carrers, mentre que Carmena no ha trepitjat un carrer des de, no ho sé... el 1984? És una senyora que va ser jutge del Tribunal Suprem del règim espanyol, per favor.

Aleshores no podem rescatar res de l'actual equip de govern de l'Ajuntament de Madrid?

Carlos Sánchez Mato, regidor d'Economia, va ser un dels únics que van dur a terme alguna mesura transformadora, com fer pagar l'IBI a les grans superfícies, que estaven exemptes abans, com El Corte Inglés, l'FNAC, el Mercadona... mentre la meua veïna del pis de sota, amb una pensió de 350 euros el mes, havia de seguir pagant l'IBI. Però l'han acabat fent fora de l'Ajuntament, la qual cosa em sembla terrible.

“No estic disposat a barallar-me amb els meus; prefereixo barallar-me directament amb el poder”

No et talles ni un pèl en les teves opinions polítiques a les xarxes o als mitjans de comunicació, quan et deixen. Has arribat a estar organitzat en algun partit o espai polític? A part del teu breu pas per Podem...

No, no he militat mai en cap partit, perquè no duraria ni una setmana, entre que me n'anés jo o em fessin fora ells. Reconec que cal militar en un partit, col·lectiu o sindicat, que és el que realment pot arribar a canviar les coses. Sé que les meves grans dosis d'individualisme són contràries a la meua ideologia comunista. Però no em sentiria còmode en un espai polític en el qual, per experiència de gent que conec, sé que acabes esquivant les punyalades de les teves pròpies companyes i companys. No estic disposat a barallar-me amb els meus; prefereixo barallar-me directament amb el poder i assumir les conseqüències personals que això pugui representar-me.

I sindicalment?

Si estigués en algun sindicat, estaria a la CGT. És l'únic sindicat que m'ofereix unes garanties de lluita. Darrere de la vaga d'Amazon, per exemple, hi ha la CGT. Una vaga de 48 hores amb un èxit brutal com ja no n'hi ha avui dia. Només coneixem casos recents de vagues més llargues com Panrico o Coca-Cola.

Però sí que has estat implicat al Sindicat d'Actors.

Sí, però no som un sindicat reconegut com a tal. Cada vegada que anem a una negociació col·lectiva ho hem de fer de la maneta de CCOO i de la UGT. De la maneta de l'enemic, vaja. No tenim alliberats, que, d'una banda, està molt bé, perquè ja veiem el paper dels alliberats a CCOO i a la UGT, però llavors hem de fer els mateixos actors aquesta tasca directament, sense cap tipus de cobertura legal ni laboral. A mi, que vaig ser secretari d'Acció Sindical durant tres anys, em va tocar anar personalment als teatres, als rodatges i als platós a convocar els companys a les vagues generals amb els productors davant. I aquests productors després et fan la creu i ja mai més et tornen a contractar.

Què penses que t'ha passat més factura professionalment: les teves opinions polítiques sobre Cuba o Veneçuela o la teva tasca sindical en el sector?

Jo diria que meitat i meitat. Perquè em temo que el tema mediàtic també hi ha pesat molt. Si els grans mitjans estan contínuament insultant-te i difamant-te, els grans productors poden pensar que pel fet de participar jo en els seus programes o pel·lícules poden deixar de guanyar espectadors. D'altra banda, m'he guanyat la fama de conflictiu. I sí, així és. Jo mai he defugit el conflicte, sobretot si les injustícies afecten els meus companys de treball.

“Amb el ‘No a la guerra’ dels Goya no vam aconseguir aturar la guerra, però li vam donar una bona bufetada a la majoria absoluta del PP”

Actualment Willy Toledo està vetat al cinema i a la televisió espanyols?

Tot això va sumant, fins que arriba un moment, en els últims sis anys, en què ningú vol contractar-me llevat de Pedro Almodóvar, que probablement és l'únic director a qui ningú li dirà “a aquest no el contractis”. I em consta que hi ha hagut directors, directores i productores que han volgut comptar amb mi, però que, quan han arribat als qui controlen el cinema en aquest país, que són Antena 3, Telecinco o Televisió Espanyola, aquests han dit: “A tots menys el Willy”. Ara vaig a l'Argentina a treballar, per menjar, perquè en aquest país em tenen vetat. La meva figura ha servit d'exemple o de boc expiatori per a la resta de companys i companyes. “Compte amb el que feu; mireu el que li ha passat al Willy”. I la por està tan instaurada en la nostra sang que paralitza la gent.

Aquest any es compleixen 15 anys de la gala dels Goya del “No a la guerra”. Han canviat tant les coses en el cinema espanyol des d'aleshores?

Allò va ser un fet històric i inèdit. No havia passat abans ni ha tornat a passar després. També és cert que a les manifestacions del “No a la guerra” podies veure gent del món del cinema més fatxa que Martín Villa. Però tocava. El fet estrany era no ser-hi. Aquell any, l'Acadèmia del Cinema, presidida per Marisa Paredes —que sí que és una persona progressista de veritat— ens va proposar fer la gala a Animalario després que altres diguessin que no. Nosaltres vam exigir que, si ens encarregàvem de la inauguració, ens encarregaríem de tot l'espectacle: guió, il·luminació, escenografia, vestuari. Fins i tot vam fer les invitacions i vam posar-hi el contrari al que és habitual de cada any: “Es prega no assistir d'etiqueta”. Teníem l'oportunitat de tres hores a Televisió Espanyola en ple regnat del PP per dir el que ens donés la gana. Aznar acabava de casar la seva filla al monestir d'El Escorial, les costes gallegues eren plenes del petroli del ‘Prestige’, el Govern estava donant suport a la guerra mentre Aznar posava les seves botes sobre la taula al costat de George Bush i Urdaci, i la resta de gentussa com ell estava al capdavant de la televisió pública com a principal òrgan de propaganda del PP. Així que era una aberració no aprofitar-ho.

I quines conseqüències va tenir aquesta gala històrica?

No vam aconseguir aturar la guerra, ni tampoc amb les manifestacions multitudinàries, però li vam donar una bona bufetada a la majoria absoluta del PP des del món de l'“artisteig”. I llavors va començar la persecució contra el món del cinema. Fins i tot als toros els han baixat l'IVA. Han aconseguit un silenci total fins al punt que aquest any, que ha estat el que ha tingut més produccions catalanes nominades, no hem escoltat ni una sola paraula en català a la gala dels Goya. I això és fruit de la por que han sembrat.

Avui, qui salvaries del cinema espanyol?

Personalment, molts. Però políticament, com a la resta dels gremis, la gent només mira pel seu interès. Per descomptat, hi ha Alberto San Juan, a qui tinc l'orgull d'haver radicalitzat aquests últims anys cap a l'esquerra. També hi ha Juan Margallo, director i autor de teatre, que no ha parat de lluitar des que era un xaval, i la seva companya, l'actriu Petra Martínez. Els Bardem s'han posicionat sempre del costat de l'esquerra, el Carlos sobretot, i em consta que el Javier dins de les produccions utilitza el seu poder per millorar les condicions laborals de la resta de treballadores. Per això sempre han estat perseguits pels mitjans de l'extrema dreta. I se m'acut molt poca gent més.

“La gent en el món del cinema i de la televisió calla perquè té por de deixar de ser milionària”

Hi ha més por aquí que a Hollywood, on primeres figures han tingut postures obertament antiimperialistes i contra els poders hegemònics?

Els EUA són el que són; però, pel que fa a la llibertat d'expressió, ens porten un avantatge que no podem ni imaginar aquí. En cas contrari, no entendríem el posicionament de figures com Sean Penn, Danny Glover, Tim Robbins, Susan Sarandon o el mateix Oliver Stone. Sean Penn s'ha fet fotos amb Chávez i Fidel i Danny Glover també, que, a més, ha estat la cara més visible del comitè de suport als cinc herois cubans presos als Estats Units. Aquesta gent segueix treballant moltíssim, encara que segurament hi ha productores que no volen contractar-los. Però segueixen treballant. Això aquí no passa. El cas espanyol cal separar-lo de qualsevol altre país del món. Aquí segueix governant el franquisme, amb la qual cosa les nostres llibertats són moltes menys que a la resta de països.

Alguna vegada has quantificat el que has perdut per dir el que penses? En euros.

L'última sèrie que vaig fer a la televisió, 'Cuestión de sexo' a Cuatro el 2007. La vaig fer en el moment, diguem-ne, que era a la cúspide. Estava cobrant un salari indecent (però no me n'avergonyeixo, perquè ho estava traient a un mitjà capitalista). Guanyava 23.000 euros per capítol, que eren 10 dies de treball. Així que tenia un sou de 70.000 euros el mes. Ara, per exemple, a l'obra del Teatre Lliure, cobro 3.000 euros el mes.

Els que callen tenen molt a perdre.

La gent en el món del cinema i de la televisió calla perquè té por de deixar de ser milionària. Entenc, encara que no ho comparteixo, que per als meus companys de professió l'important és tenir set pisos i poder viatjar tots els mesos. Jo vinc d'una família on mai ens ha faltat de res, però jo sempre he estat molt auster. Les hòsties que et donen és per veure si et doblegues. Em diuen alguns productors que, si rectificés, si deixés de posicionar-me, potser en un parell d'anys podria tornar a treballar. Doncs amb mi que no hi comptin.

A l'Argentina se t'ha obert una porta important.

Sí, darrerament m'ha sortit feina a l'Argentina, on estic fent cinema i televisió, el que tinc vetat aquí. L'Amèrica Llatina, que sempre ha estat el meu refugi emocional, espiritual i polític, s'està convertint també en el meu refugi professional. I sóc feliç. El que no m'agrada és veure'm forçat a buscar feina a l'estranger. Però és així. I mira... em van oferir un paper a 'Narcos', la sèrie aquesta superfamosa, que em sembla menyspreable perquè mitifica la figura dels narcotraficants, però que és una sèrie que veu tothom, també aquí. Però al final no vaig poder treballar-hi per dates, i m'hauria agradat, només perquè em veiessin els productors que em veten aquí i dir-los: "Ara us foteu, tros de cabrons". Només per venjança, vaja, que no està malament.

L'obra que heu estrenat al Teatre Lliure, 'El sistema solar', ha estat un èxit.

Fixa-t'hi: gairebé una setmana abans de l'estrena ja estaven totes les entrades venudes. El text de l'obra, reconec que al principi no em va dir gairebé res, però necessitava treballar i cobrar. Però amb el pas del temps li he agafat moltíssim afecte. Jo sóc una mica 'tronc' per llegir, la veritat. I a l'escenari gaudeixo tant...

“M'indigna profundament que el 2018 en aquest país encara existeixi el delictes de blasfèmia o d'heretgia”

Has parlat obertament d'una depressió profunda que vas patir. L'escenari va ser la teva teràpia principal?

A mi l'escenari m'ha salvat la vida i la salut mental. La meua certa bipolaritat s'ha estabilitzat. Perquè jo tinc períodes d'eufòria i després de profunda tristesa i depressions. Concretament, vaig tenir una depressió molt perillosa i molt profunda, com ja he explicat obertament. En l'hora i mitja, dues hores o tres que estic sobre l'escenari m'oblido de mi mateix i del meu ego descomunal contra el qual lluito cada dia. Perquè tenir un gran ego no és només creure't el més guapo, el més gran, el més llest i el millor actor; també és creure't el més lleig, el més ximple i el pitjor actor. Això ho vaig aprendre prenent aiahuasca. Aleshores l'escenari, a part d'un ofici que m'encanta, és una teràpia i un alliberament.

Arran d'un comentari en el teu mur de Facebook en suport a la “processó del cony insumís” a Sevilla, se t'impugna un delictes de blasfèmia per ofendre els sentiments religiosos. Això, en ple segle XXI, et deprimeix, t'indigna o et fa riure?

Les tres coses. En realitat, el delictes del qual se m'acusa concretament és el de “fer escarni del dogma de la santedat i la virginitat de la Mare de Déu”. O sigui, de riure d'aquest dogma. Que és com acusar-me de riure del dogma d'anar vestit de Mortadel-lo... de riure d'un conte de fades. M'indigna profundament que l'any 2018 en aquest país encara existeixi el delictes de blasfèmia o d'heretgia, que és el que és això, que per vergonya suposo que en diuen delictes d'ofensa als sentiments religiosos. Em fa gràcia —m'ho estic passant molt bé— perquè l'Església Catòlica Apostòlica, Pederasta i Romana ha estat un dels meus objectius fonamentals des que tinc ús de raó. I això és perquè afortunadament vaig tenir un pare ateu que no va permetre mai que se m'acostés un capellà. En casaments i batejos, la família Toledo sempre es va quedar al bar de davant. De totes maneres, el més indignant és que la Fiscalia accepti a tràmit aquesta denúncia. I no hi aniré perquè tinc moltes coses a fer abans que declarar davant d'aquesta colla d'ultradretans i declarar sobre el meu ateisme. Si volen que declari, hauran de venir i detenir-me.

No és la primera vegada que t'enfrontes a una denúncia d'aquest tipus.

Fa quatre anys, el Sindicat Professional de la Policia, ultradretans també, em van posar una denúncia per injúries i calúmnies per dir que la policia a Espanya encara tortura. Una cosa que tothom sap, que s'ha publicat, per la qual la Unió Europea ha condemnat Espanya en repetides ocasions i per la qual hi ha sentències judicials que condemnin policies. Després, és clar, arriba el Govern de torn del PP o del PSOE i els indulta, de manera que en aquest país no hi ha ni un sol policia complint condemna a la presó per tortures, tot i haver estat condemnats. I també em van convocar a un acte com aquest, un acte de conciliació. Aquí la policia em demanava una disculpa pública per les meves paraules i una donació econòmica a l'associació d'orfes de la policia. A mi em va entrar el riure, és clar. Així que tampoc em vaig presentar a la cita. Jo el que volia també és que

hi hagués un judici on el jutge determinés si el que jo havia dit era veritat. Vaig estar en contacte amb associacions contra la tortura i teníem els testimonis preparats. Jo estava desitjant que arribés aquest judici, però la policia —que em té més que controlat— va veure la defensa que estàvem preparant i va decidir retirar la denúncia.

I ara es repetirà la mateixa història?

El que es tracta és d'acollonir-te, però amb mi han tocat os, perquè no demanaré perdó per riure de la virginitat de la Verge. No penso demanar perdó per ser ateu, ni per mofar-me d'una sèrie de mentides i de contes. I vull anar a judici perquè diguin públicament que se'm jutja per blasfèmia. Així que ja veurem què passa.

“La meva mare viu amb la por que m' enxampin pel carrer una colla de nazis i em fotin hòsties o em matin”

Com viu la teva família i el teu entorn més immediat que t'hagis convertit en la diana de la caverna mediàtica?

Personalment i emocional, malament; però, des de la perspectiva política i militant, amb molt d'orgull. Estic defensant les idees que em van inculcar. Jo sóc comunista gràcies als meus pares. Sé que la meva mare viu amb la por que m' enxampin pel carrer una colla de nazis i em fotin hòsties o em matin. I li provoca molta tristesa que no em deixin treballar aquí, i que me n'hagi d'anar a treballar a fora. Com a qualsevol mare. El meu pare va morir avui just fa 9 anys, i, encara que era gairebé més d'esquerres que la meva mare i sempre va ser militant, ho hauria viscut pitjor. Es preocupava molt.

I, com a comunista i persona d'esquerres que et consideres, vius indignat amb les injustícies del món. Però què és el que et dóna esperança?

Un cop em va dir el meu amic Alberto San Juan que no es pot ser d'esquerres i pessimista. Però a mi em costa. Jo sóc molt pessimista sobre si algun dia assolirem la justícia social, sobretot en un país com el nostre, on la gent està tan alienada pels mitjans de comunicació i per l'educació, que ens adoctrinen. Però, tot i el meu pessimisme i la meva desesperança respecte al futur, segueixo lluitant, com molta altra gent.

Aleshores només ens queda Cuba?

Jo vaig estar vivint un any a l'Havana, i el que he vist allà no ho he vist en cap altre país del món. Cuba és un altre món. El simple fet que no existeixi la publicitat és meravellós. Anar pel carrer i llegir en una tanca “Platja Girón, la primera derrota de l'imperialisme ianqui a l'Amèrica Llatina” en lloc d'“Ha arribat la primavera a El Corte Inglés” és indescriptible. A Cuba, a més, el carrer és del poble. A Madrid, en totes les places hi ha un cartell que posa “prohibit jugar a pilota”, “prohibit anar amb bicicleta” i no sé què més. La infància és la gran perjudicada del capitalisme. En canvi, la nena consentida de la revolució cubana ha estat la infància, juntament amb la salut i l'educació. La vida al carrer és comunitària; s'ajuden els uns als altres. També a través dels CDR (els Comitès de Defensa de la Revolució cubans). Aquesta construcció social de la comunitat i de la solidaritat que hi ha a Cuba és ciència-ficció aquí, per a nosaltres. Cuba no és el paradís, però és el més proper al paradís que s'ha construït a la Terra. Juntament amb el que va ser la Unió Soviètica, és clar.